

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN

SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnokongressens Verkställande Utskott.

(9:de årg.)

Stockholm 1914, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

<p>Nr 6 Juni</p>	<p><i>Prenumerationspris:</i> 1: 20 pr helt år, 60 öre pr halvt och 30 öre pr fjärdedels år. Lösnummer 10 öre.</p>	<p>Redaktör: Anna Lindhagen.</p>	<p>Morgonbris' expedition: SIGNE SVENSSON, Allm. Tel. 244 36, Upplandsgatan 85, 4 tr., Stockholm. Annonser å sista sidorna pris 15 öre pr mm.</p>	<p>1914</p>
----------------------	--	--------------------------------------	--	-------------

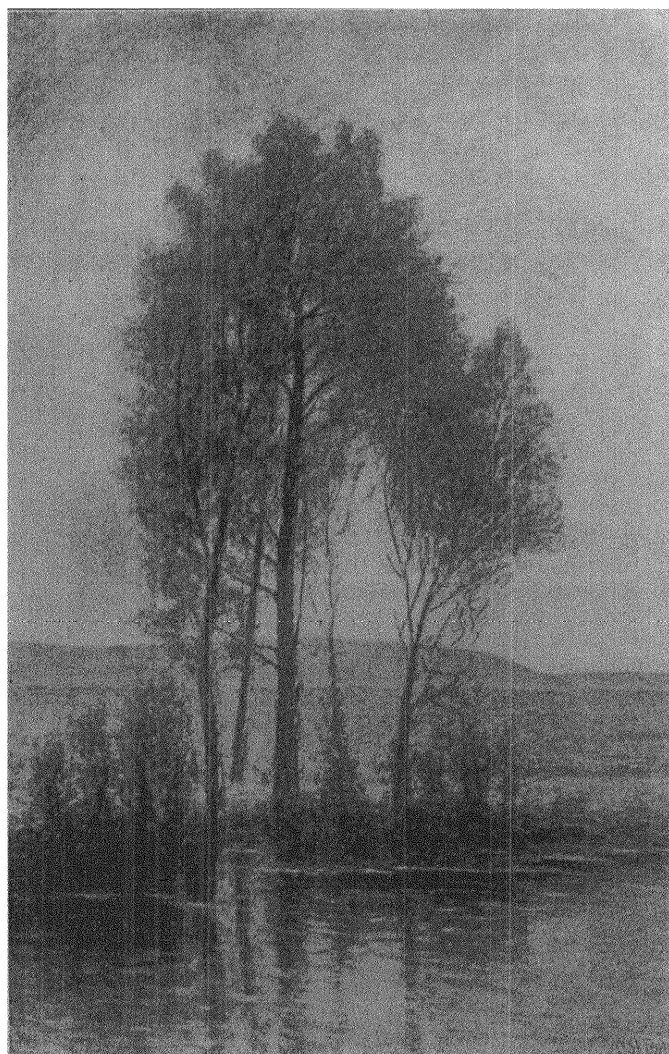
Vårvisa.

Välkommen, du sköna och härliga
vår

med solljusa dagar
och grönskande hagar,
med vindar så ljuva
och liv i var tuva,
och lärkor, som slå
sin drill i det blå.

Välkommen, du sköna och härliga
vår

med sorlande bäckar
och knoppande häckar
och blyga små sippor, som bugande
stå,
och sprudlande liv i var vrå.

Välkommen, du sköna och härliga
vår

med fröjd och med kvitter,
det sjuder och spritter
i buskar och snår.
I högtidskläder
marken sig gläder
och prisar dig, leende vår.

Välkommen, du sköna och härliga
vår!

Vad jubel i sinne
båd' ute och inne!
Det doftar och minner om vår.
I vårsolens glans
vi binda en krans
och hälsa dig, tjusande vår.

Alma Jæger.

Per Ekström: Landskap.

Motioner till tredje socialdemokratiska kvinnokongressen.

Med utslutande av motiveringen meddelas här de motioner och frågor, som av klubbarna inlämnats till kongressen. På samma gång meddelas, att på grund av kongressens framflyttning till augusti motionstiden kunnat utsträckas till 1 juli.

Organisationsformer.

Agitation och upplysningsverksamhet.

Västerås Kvinnoklubb, genom Agnes Söderquist och Emelia Hamré: I fråga om agitationslitteratur:

att uppdraga åt den blivande styrelsen att utarbete eller låta utarbete en liten skrift, lämplig för ovan berörda ändamål.

Av samma klubb:

Äro vi ej eniga om att något extra måste till för att få den stora massan av arbetarekvinnor förstående för socialdemokratin? Skulle vi ej i så fall kunna taga hus agitation till ett av våra medel, inte bara för ett tillfälle, utan planmässigt och intensivt med litteratur och goda ord sökande väcka våra medsystrar till eftertanke.

Kiruna kvinnoklubb har på ordinarie möte i april månad beslutat ingå till kvinnokongressen med en anhållan om två veckors agitation bland kvinnorna i övre Norrbotten.

Maria Kättstrand. Hilda Lundkvist.

Luleå Soc.-dem. Kvinnoklubb genom Ottilia Wikström:

Vi föreslå att kongressen måtte besluta att genom V. U. i Stockholm hemställa till arbetarepartiets manliga agitatorer att mer än hittills i sina föredrag behandla kvinnornas sammanlutning i sin organisation, emedan det är nödvändigt att kvinnorna äro socialismens idéer hängivna. De skola ju fostra det kommande släktet.

Vidare beslöt klubben att instämma i V. U:s förslag att begära anslag till två månaders agitation av partistyrrelsen.

Ronneby kvinnoklubb föreslår genom Rebecka Svensson och Betty Andersson:

att kongressen måtte besluta anordna en särskild arbetsvecka instundande höst, då det bör bliva varje kvinnoklubbs heder och plikt att anordna någon givande fest, vars behållning tillsändes V. U. eller centralstyrelsen att användas för upplysningsarbetet bland kvinnorna.

Malmbergets Soc.-dem. kvinnoklubb:

På grund av att såväl parti- som distriktsstyrelsen brustit i fullgöran-

det av 1911 års partikongress beslut angående agitation bland kvinnorna, föreslå vi att kongressen gör följande uttalande:

att Norrbottens kvinnoklubbar bilda eget distrikt och erhålla ett årligt anslag å 100 kronor av parti- och distriktskassan till distriktskonferensens omkostnader.

Karlstads Soc.-dem. kvinnoklubb hemställer genom Hulda Andersson och Signe Löfgren:

att kongressen behandlar lämpligheten av att omorganisera kvinnoklubbsrörelsen i den riktning, att klubbarna genom en års- eller kvartalsavgift, som kongressen bestämmer, samt rapportskyldighet, stode i intimare kontakt med huvudledningen för socialdemokratiska kvinnorörelsen.

Arvika kvinnoklubb genom Lydia Johansson:

Vid klubbens möte måndagen den 11 maj diskuterades V. U:s förslag till organisationsform för Sverges socialdemokratiska kvinnor. och uttalades enhälligt att det var en lycklig lösning på kvinnornas organisationsfråga. Men i händelse att partikongressen ej skulle bifalla kvinnornas begäran angående agitation och administrationsanslag, utan det skulle bli samma situation som vid 1911 års kvinnokongress, anse vi att det vore lyckligare om större vikt lägges vid den muntliga agitationen än vid tidningen Morgonbris. Så vacker och fin som den än är, så duger den inte ensam som agitator för socialismens idéer bland kvinnorna, utan fordras ett kraftigare agitations- och upplysningsarbete än hitintills.

Malmö kvinnliga diskussionsklubb föreslår kongressen att av partistyrrelsen och Landssekreteriatet begära:

en frikostigare behandling finansiellt sett,

mera direkt muntlig propaganda, ombesörjd av våra fackförenings- och partiagitatorer,

ett bättre tillgodoseende av kvinnornas smak ifråga om redigeringen av partipressen, och representation i någon utsträckning i partiets olika styrelser.

Eskilstuna Kvinnoklubb, genom Ida Adamson, Ester Bäckman och Therese Olsson, föreslår, för att uppbära medel särskilt till bedrivande av agitation för socialismens idéer och kvinnornas rösträttsfråga samt upplysning i sexuell hygien,

att kongressen giver styrelsen i uppdrag att låta förfärdiga och till försäljning utlämna en blomma, varav behållningen användes till agitation i förstnämnda frågor; samt att likaledes behållningen av vykortsförsäljning eller dylikt användes till upplysning i sistnämnda fråga.

Av samma klubb:

1) Att ett förbund bildas för de socialdemokratiska kvinnoklubbarna eller, om ej ett förbund kan bildas, en centralstyrelse väljes med minst en helt avlönad funktionär, som i samband med partistyrrelsen har till uppgift att leda den socialdemokratiska kvinnorörelsen.

2) Funktionären avlönas av det anslag partikongressen beviljar.

3) Klubbarna ha skyldighet att till ett eventuellt förbund för varje kvartal avlämna rapport samt erlægga avgift, som av kongressen bestämmes.

Stockholms Södra Soc.-dem. Kvinnoklubb föreslår:

dels att kongressen måtte besluta ålägga kvinnoklubbarna en årlig kontingent av förslagsvis 50 öre pr medlem till den blivande styrelsen för att denna därmed i någon mån skall kunna administrera rörelsens verksamhet;

dels att kongressen måtte besluta att till partikongressen eller partistyrrelsen anhålla om, att partiet garantera att helt avlöna en av kvinnokongressen vald funktionär, som får till verksamhet de uppdrag och det arbete som kvinnokongressen beslutar att en sådan funktionär skall utföra för kvinnorörelsens bästa.

Av Landskrona Kvinnoklubb föreslås:

att i motsats till de religiösa sön- dagsskolorna sådana i socialdemokratisk anda anordnas; samt

att någon liten barntidning med roande innehåll redigeras, ty barn såväl som äldre behöva någon förströelse i vardagslivets grå enahanda.

Av samma klubb:

Då barn användas i stor utsträckning till jordbruksarbete, skulle vi vilja vädja till kongressen, om något skulle kunna göras på skyddslagstiftningens väg, så att de skulle kunna få en reglerad arbetstid. Under nuvarande förhållanden få de minderåriga arbeta lika lång tid som vuxna. Vi skulle vilja önska, att när kravet gäller 8 timmars arbetsdag, sådan i första hand komme barnen till del med 4 timmars arbete på förmiddagen och 4 timmar på eftermiddagen.

Av Örebro Kvinnoklubb, genom Elisa Pettersson och Elisabeth Karlson:

att kongressen måtte uppdraga åt samtliga ombud att göra sitt bästa för sagostundernas vidare utbredning och, där de redan förefinnas, av alla krafter verka för deras framgång.

Religionsfrågor.

Av Västerås Kvinnoklubb:

Vi hemställa till kongressen, att i denna fråga göra följande uttalande:

Religionsundervisningen i folkskolan bör ägnas en ingående och allvarlig be-

handling inom våra föreningar samt genom våra representanter inom de institutioner, som i frågan kunna besluta, för att få denna undervisning lagd på ett sådant plan, att "religionen privatsak" en gång kan bli verklighet.

Mathilda Holmgren genom Malmö kvinnliga diskussionsklubb uppmanar de soc.-dem. kvinnorna att sätta in all sin energi för att de män och kvinnor, som representera dem i skolråd och skolstyrelser, måtte arbeta för ett bättre tillvaratagande av den knappa undervisningstid, som folkets barn fått sig tillmätt, genom att i så stor utsträckning som överhuvud är möjligt inskränka på religionsundervisningen till förmån för andra viktiga ämnen.

Av Arvika Kvinnoklubb, genom Lydia Johansson:

att kongressen uttalar sig för att de socialdemokratiska kvinnorna må taga avstånd från statskyrkan och dess ceremonier, särskilt vid äktenskaps ingående samt icke låta döpa eller konfirmera sina barn.

Rösträttsfrågan.

Av Malmbergets Kvinnoklubb:

Med anledning av namnsamlingen i rösträttsfrågan:

Anser kongressen det riktigt att V. U. förordat och i Morgonbris proklamerat för samarbete med F. K. P. R., då socialdemokratiska partiprogrammet lyder på allmän, lika och direkt rösträtt för män och kvinnor?

Att det uppdrages åt det blivande V. U. att till klubbarna utsända tryckta cirkulär med förfrågan om hur den kommunala rösträtten verkar för kvinnorna på olika platser i landet, och på basis av detta bedriva vår rösträttsrörelse.

Ogifta mödrars och barns ställning.

Av Karlstads Kvinnoklubb, genom Hulda Andersson och Signe Löfgren: Som för alla är känt existerar i vårt land en den orättfärdigaste lag, som gärna av män kunnat utgrundas, nämligen den lag, som giver mannen rätt att med ed svära sig fri från försörjningsplikt av de barn, som födas utom lagliga äktenskap. För att någon gång en början skall göras av oss kvinnor att resa oss upp emot denna alltför länge tolererade skändlighet, vädja vi till kongressen, att den måtte upptaga till överläggning, om det ej genom våra riksdagsmän eller på annat sätt vore möjligt att få denna lag skaffad ur världen såsom för vår tid alldeles föråldrad, då eden ju nu ej har samma betydelse som i en föregående tid.

Av Malmö kvinnliga diskussionsklubb:

Borde icke kvinnorna äga rätt att av samhället fordra bättre skydd för sig själva och sina barn gentemot abnormalt våldsmän?

Arbetslöshetsfrågan.

Av Anna Ekberg-Åkesson föreslås genom Malmö kvinnliga diskussionsklubb, att kongressen uttalar sig för att "Statens allmänna arbetsförmedling" blir den institution, där den arbetslöse anmäler sig och som utbetalar arbetslöshetsunderstöd tills denna skaffat sökande arbete i dennes yrke eller sysselsättning och på av fackförbund godkända arbetsvillkor. Även att från nämnda institution måtte utgå fria resor från en ort till en annan, där arbete erhållits. Kongressen uttalar vidare att frågan remitteras till socialdemokratiska riksdagsgruppen för utredning och snar realisering.

Av samma klubb angående:

prostitutionsreglementeringen.

Sedan förra kvinnokongressen har den klasslagstiftning, som prostitutionsreglementeringen både i dess nuvarande och av prostitutionskommittén tilltänkta form (med tillämpning av lösdrivarelagen mot de s. k. helyrkesprostituerade!), varit uppe på vår kvinnorörelses dagordning.

De av kvinnomötena i landet allmänt antagna resolutionerna mot själva reglementeringen och lösdrivarelagens tillämpning på helyrkesprostituerade vill denna kongress å arbetarekvinnornas vägnar på det eftertryckligaste bekräfta. Samtidigt uppfordrar kongressen den socialdemokratiska riksdagsgruppen att, när frågan en gång förelägges riksdagen, se den icke enbart med mäns ögon utan därjämte från kvinno- och allmänmänsklig synpunkt.

Morgonbris.

Av Stockholms Södra Kvinnoklubb: att kongressen måtte besluta, att Morgonbris återfår sin förra vignett, och att denna vignett bibehålles tills en framtida kongress anser sig ha anledning att borttaga eller ändra densamma.

Av Eskilstuna kvinnoklubb:

att kongressen upptager till behandling huruvida icke Morgonbris kunde tryckas i två nummer i månaden och till ett pris av 5 öre pr exemplar. (Forts.)

* * *

Dessutom kommer V. U. att upptaga några särskilt viktiga frågor med föredrag och diskussion, bl. a. barnavårdsfrågan i hela dess vidd och det föreliggande förslaget till äktenskapslagstiftning.

Soc.-dem. kvinnokongressen.

Med anledning av att partikongressen framflyttats till augusti kommer kvinnokongressen att avhållas dagarna den 9 och 10 augusti.

Soc.-dem. kvinnokongressens V. U.

"Vetenskaplig arbetsledning".

(Forts. fr. föreg. nr o. slut.)

Man ser alltså vad denna vetenskapliga arbetsledning, som mr Taylor kallar sin metod, ytterst går ut på: en fullständig sammansmältning av levande och död arbetskraft. Den förra skall så förenas med den senare, att det skall bli omöjligt att skilja dem åt. Genom det att arbetarens självständighet fullständigt undertryckes och genom att han aldrig blir i tillfälle att tänka en enda egen tanke till följd av den intensiva koncentringen på arbetsföremålet skärpes i allra högsta grad den redan nu så oerhörda enformigheten i fabriksarbetet och detta måste givetvis såväl kroppsligt som andligt utöva en ogynnsam inverkan på arbetarna. Om det ur allmän kulturell synpunkt kan försvaras detta, att försämra, ja, nästan avskaffa allt handarbete eller om det fysiskt och psykiskt onda dessa arbetsmetoder föra med sig kan uppvägas av dess fördelar — högre lön och kortare arbetstid — det återstår att undersöka. Det är helt säkert orätt att antaga, att frågan blott är ett ekonomiskt problem. Det mänskliga arbetet kan varken ur fysiologisk, socialhygienisk eller kulturell synpunkt reduceras till blott och bart muskelfärdighet. Ty vad betyder väl denna, om där icke finnes någon andlig drivkraft, som sätter den i gång? Men genom Taylors system blir denna drivkraft försvagad och med den hela organismen. Då tjänar det alls ingenting till att skilja tankearbete och handarbete åt och att genom undertryckandet av det förra befordra det senare. Ty den slutliga avsikten med denna metod är dock att forcera arbetsprestationen till det yttersta, varvid hänsynen till de mänskliga maskinerna inskränkes till det minsta möjliga, emedan de yrkesingenjörer, vilka tänka ut och beräkna varje arbetares produktionsförmåga naturligtvis främst sträva efter att tjäna sina arbetsgivares intressen. Att det pensum, som lägges på varje arbetare, skall anpassas efter hans förmåga och icke överskrida hans krafter skall, enligt Taylors försäkringar, ligga dessa herrar varmt om hjärtat, men i verkligheten bekymrar dem det föga. De äro ju inga socialmedicinskt utbildade läkare och kunna icke inse hur mycket deras förordningar betyda. Och så är frågan om nyttan av de tayloriska metoderna fortfarande obesvarad.

Nationalekonomernas, även de amerikanska, meningar äro delade. Man erkänner de tayloriska metodernas teoretiska värde och erkänner även att en stegring av arbetsintensiteten kan vara fördelaktig för både industrin och nationalekonomin, om den icke drives så långt, att den förstör arbetarnas krafter och hälsa och i förtid gör dem oförmögna att försörja sig själva. Detta senare betyder desto mer, som det i Amerika icke finnes någon ar-

betareskyddslagstiftning, ej heller någon invaliditets- eller olycksfallsförsäkring.

Men icke blott teoretikerna utan även praktikerna — de industriella — tvivla på möjligheten av att använda det tayloriska systemet överallt. Så t. ex. anse de det omöjligt vid fabriker som tillverka kvalitetsvaror, vid sådana där en mängd olika artiklar tillverkas, där arbetarebrist råder eller blott ett mindre antal arbetare äro anställda samt vid sådana, där arbetarna stå på en lägre kulturnivå. Framförallt fordrar det tayloriska systemet mycket tid och pengar och dessutom en omfattande byråkratisk apparat. Detta låter sig blott göra inom stora fabriker med ständig tillverkning och stor arbetarstyrka, främst då inom de kolossala amerikanska fabriker, i vilka blott några få massartiklar tillverkas och där hela avdelningar blott utföra en enda detalj i arbetsprocessen, där alltså från början finnes en viss likvärdighet och där den outtömliga reservoaren, som bildas genom den europeiska invandringen, möjliggör ett urval av dugliga arbetare. Det kommer således icke blott an på att sonderdelas och förenkla arbetsprocessen utan också på att erhålla den mest lämpliga arbetskraften, men sådan är icke lätt att anskaffa på platser, där arbetarbrist råder eller där tillgången på unga starka arbetare är ringa. Med mindre dugliga arbetare kan taylor-systemet icke genomföras och det fullständiga utnyttjandet av "maskinerna" uppnås icke.

Arbetarörelsen och dess organisationer ställa sig i flesta fall avvisande mot de tayloriska metoderna. Visserligen finnas de, som hälsat löftet om högre löner och kortare arbetstid med glädje, men de äro ej många. I regel är man misstrogen och det med rätta, ty bevisen för, att de enormt stegrade anspråken på arbetarna i längden icke skada dem har Taylor ännu icke framlagt. För honom gäller det blott att driva upp arbetsintensiteten till det yttersta. Att pressa ut tre och fyra gånger så mycket arbete som mot förr ur en arbetare går icke utan att hans krafter även pressas det mesta möjliga.

Därvid måste spänningen mellan profit och löneförhöjning, vilken trots det väsentligen ökade arbetsresultatet dock håller sig inom bestämda gränser, bliva ännu större än hittills. Då Taylor påstår, att löneförhöjningen bildar en ekvivalent för det ökade arbetet, utgör det ingen garanti för att den högre lönen icke kan indragas på grund av dåliga konjunktioner eller andra orsaker, under det att den stegrade arbetsintensiteten bibehålles. Då Taylor vidare försäkrar att den kortare arbetstiden i förening med den högre lönen möjliggör för arbetaren att höja sig kulturellt genom att han kan använda fritiden till studier och andra förströelser, finns det ej heller någon säkerhet för att icke under trycket av yttre omständigheter (konkur-

rens och dylikt) profithungriga arbetsgivare bibehålla den ökade arbetsintensiteten utan att förkorta arbetstiden.

Den omständigheten, att av 8 järnbärare endast en var i stånd att utföra det ökade arbetet, bevisar bäst, vilken ansträngning av krafterna Taylors system medför. Det är ej alls säkert att till varje sysselsättning kan framletas en just för den passande arbetare, ej heller tillåter det individuella urvalet att fysiskt mindrevärdiga tilldelas lättare och för dem lämpligare arbete. Då en ny arbetsmetod skall införas på en fabrik, så kan man vara beredd på att — om också icke genast — dock under loppet av några få år de mindre produktiva och fysiskt mindre starka arbetarna avskedas och man kan befara att äldre arbetare över huvud skola få svårt att finna sin utkomst. Det har ju redan nu så gott som blivit en regel inom de amerikanska fabriker att förvägra arbetare över 40 år tillträde.

Alla dessa betänkligheter skola dock icke avhålla våra arbetsgivare från att fortsätta amerikaniseringen av sina arbetsplatser. De skola också försöka med taylor-systemet. Ty deras begär efter den större profit, som det nya systemet utan tvivel kan pressa fram, tyglas av ingenting. Ty under det de med vackra fraser tala om att höja det allmänna väståndet, skola de bemöda sig om att påskynda den maskinella arbetsprocessen så mycket som möjligt. De inbilla sig att kunna ersätta de yrkesmässigt utbildade arbetarna med okvalificerade sådana, av vilka alltid flera stå till förfogande och vilka synas vara användbara på grund av arbetsprocessens sonderdelning, detaljer och den därigenom uppkomna förenklingen. Men arbetsgivarna ha gjort upp räkningen utan värden och därigenom komma de att misslyckas, ty utan arbetareorganisationernas medgivande kan icke systemet genomföras. Det nya arbetssystemet, såvida det överhuvud kan omsättas i praktiken, skall vara ett kollektivt sådant, som omöjliggör kapitalets feodala härskarmakt och dess byråkrati och i stället riktar det allmänna väståndet. Ty kapitalet fullföljer blott en avsikt, har blott ett mål för ögonen, även om det använder sig av de humanaste metoder, och det är: profit.

Lagberedningens förslag till lag om äktenskaps ingående och upplösning.

Av advokat Georg Stjernstedt.

IV.

I förslaget finnes, förutom i denna serie redan behandlade kapitel, ännu ett, som torde äga ett allmännare intresse, nämligen om äktenskaps-hindren.

Den första nyhet, som möter oss här, är att kvinnornas äktenskapsålder bli-

vit höjd till 18 år från nu gällande 17 år. Att detta ändringsförslag har goda skäl för sig, torde ej behöva här närmare utvecklas. Framhållas kan dock, att den utredning från läkarevetenskapligt håll, som lagberedningen låtit verkställa, visar, att ett stort antal kvinnor vid en ålder av 17 år ännu icke vunnit full kroppslig utveckling för moderskapet. Utredningen bestyrker även vådorna av allt för tidiga äktenskap såväl för de unga mödrarnas egen hälsa som för barnens utveckling.

I samband med frågan om kvinnans äktenskapsålder har den anmärkning mot lagberedningens förslag framställt, att man borde företagit höjning av den s. k. skyddsåldern för kvinnan (d. v. s. det åldersstreck, under vilket könsungäme med en kvinna är straffbart enligt lag) från nu gällande 15 år. "Det är dock rent principiellt sett en oegentlighet, för att använda ett mildt ord", säger sålunda jur. kand. Anna Wicksell i en kritisk redogörelse för lagberedningens förslag, "att det skall finnas 3 år i en kvinnas liv, då det icke är tillåtet för en man att i all hederlighet gifta sig med henne, men fullt tillåtet att förföra henne". I de stater i Amerika och Australien, där kvinnorna erhållit politisk rösträtt, lär ock en av de första lagstiftningsåtgärder, de påyrkat och även fått genomförda, just varit höjandet av såväl äktenskaps- som skyddsåldern till 18 år. Det kan betvivlas, att, såsom lagberedningen hoppas, blotta förbudet mot äktenskap under 18 år skall åstadkomma den verkan, att "i folkmedvetandet en fri könsförbindelse för uppnåendet av den sålunda fastställda åldersgränsen skall komma att gälla såsom i särskild grad fördömlig".

Enligt förslaget kan kungl. maj:t medgiva äktenskap för en kvinna, innan hon fyllt 18 år, men då fordras även föräldrarnas samtycke, dock med rätt för den som vill ingå äktenskapet att vädja till domstol, om hon anser, att föräldrarna vägra utan fullgiltiga skäl.

Nya äktenskapshinder äro sinnessjukdom eller sinnesslöhet, även om sinnessjukdomen eller sinnesslöheten ej gått så långt, att den sjuke är berövad sin rättsliga handlingsförmåga (i vilket fall äktenskapshinder redan enligt gällande rätt föreligger). Vidare är könsjukdom i s mittosamt skede äktenskapshinder enligt lagförslaget; dock kan kungl. maj:t meddela dispens från detta hinder. Att dessa nyheter i huvudsak äro prisvärda, därom torde ej råda någon större meningsskiljaktighet.

Lättnader i de nu gällande äktenskapshindren ha även föreslagits i några punkter. Sålunda kan kungl. maj:t meddela tillåtelse till äktenskap mellan ett syskon och det andras avkomling (t. ex. mellan farbror och brorsdotter), vilket för närvarande är uteslutet. Sorgetiden för änkling (nu 6 månader) har bortfallit, och för

CAMILLA NIELSEN.

Vår danska partikamrat Camilla Nielsen har sänt vår tidning några meddelanden, som stå i sammanhang med radikalen och barnvännen **Sabroes** minne. Hon har alltid varit Sabroes stora beundrare och har blivit invald i styrelsen för Sabroe-Fonden. Det som den danska socialdemokratiska riksdagsmannen Sabroe ville var att vara en eldslåga, ständigt brinnande så länge icke alla barn voro skyddade för nöd och vanvård. Hur väl Camilla Nielsen är skickad till att hålla denna uppgift levande bevisas kanske bäst därav, att fru Tyra Sabroe, sin mans hängivna kamrat i arbetet, gjorde som villkor för att hon själv skulle gå med i styrelsen, att fru Nielsen invaldes.

En annan Sabroevän är läkaren Arnold Möller, även han socialdemokrat. I detta sammanhang komma för mig ett par minnen.

Arnold Möller talade 1909 i Stockholm på ett radikalt möte om politik och partier. Den som hörde honom glömmmer säkerligen aldrig hans stilla, övertygande väsen, en stillhet, vilken man kände och hörde omgav en människa, som ej kunde kompromissa.

Ett annat minne var från Köpenhamn. Jag hade sökt upp Möller, och han sade genast, att jag kom så lägligt, ty i afton var det Sabroemöte. I sällskap med hans hustru gick jag dit. Där var naturligtvis också Camilla Nielsen. Tryggt och vänligt var hennes väsen. Lokalen var packad till sista plats. Det

änka (nu 1 år) har den reducerats till 10 månader från upplösningen eller från det sammanlevnaden med mannen upphörde. Kan hon visa, att hon vid äktenskapets upplösning ej var havande, behöver hon ej alls vänta med det nya äktenskapets ingående.

Man har här upptagit de principer, som redan gälla för fränskild makes omgifte.

(Slut.)

kändes hett och jag var litet trött, men så kom Sabroe och då var tröttheten försvunnen. Han var som en gammaltestamentlig profet, så mäktigt övertygande verkade han, och på samma gång som en äkta modern agitationsmänniska. Till sitt yttre icke vidare förfinad, men med en kraft, som syntes omöjlig att bryta. Så länge han fanns, hade barnen alltid försvar.

Det fanns dock en makt, som kunde bryta barnvännen — den hemskaste av alla, emedan den förefaller oss så onödig. Det är olyckshändelsen, som icke ryggas tillbaka för att dräpa en människa som så väl behövs som Sabroe.

Sabroe-Fonden skall nu förvaltas. Det har varit olika förslag om vilket barnhem eller uppfostringsanstalt, som skall sättas i gång; man får hoppas att endast en del av fonden ges till detta och att det alltid skall finnas medel att stödja nya krav och nya uppslag i barnafrågan.

Genom föregående verksamhet har Camilla Nielsen gjort sig väl förtjänt av att vara medlem i Sabroe-Fonden. Hon är nämligen en av de duktigaste medhjälparna i "den kommunale Hjælpekasse paa Fredriksberg".

Hjälpkassesystemet i Danmark är något alldeles särskilt för sig. Enligt detta ges från kommunerna anslag till hjälpkassor, vilken hjälp dock icke räknas såsom fattigunderstöd, ehuru det är anslaget av kommunala medel. (Härom är närmare redogjort i Morgonbris 1911, n:r 4.)

Camilla Nielsen synes vara en av dem, som icke bara håller sig till att arbeta inom de officiella institutionerna, hon arbetar extra även utanför Hjælpekasen. Då jag skriver ned detta har jag framför mig ett urklipp hon sänt mig, där hon står mitt i en barnflock och delar ut mat. Det är från hennes verksamhet för "Mödres og Börns BESPISING". Jag önskar att vi hade kunnat taga in i tidningen denna trevliga bild, men klichén hade blivit så dålig, att det icke gick för sig.

Mätte nu Camilla Nielsen få fram allt vad hon önskar inom Sabroe-fonden.

Anna Lindhagen.

Den internationella freds demonstrationen av kvinnliga partikamrater i Berlin.

Den 21 april demonstrerade kvinnorna mot militarismen och för det socialistiska fredsidealet vid ett stort möte i Berlin. Tack vare närvaron av utländska partikamrater fick mötet en internationell karaktär.

En sammankomst av partikamraternas förberedande kommitté, som hade till uppgift att rådgöra om förslaget till dag ordning för den förestående tredje internationella konferensen för socialistiska kvinno- och arbeterskeorganisationer i Wien samt att ordna affärsaker, var

anledningen till ifrågavarande möte. I detta deltog följande kvinnliga talare: från Österrike *Popp* och *Boschek*, från England *Longman*, från Holland *Ankersmit*, ett ombud för organiserade ryska partikamrater, från Tyskland *Baader* och *Ziets*. Som internationell sekreterare ledde *Zetkin* förhandlingarna. Partikamraterna hade gjort ett gott förarbete till konferensen, i det de på kort tid uppsatt många värdefulla överläggningsämnen. Men detta var ej nog för dem. De socialistiska kvinnorna besjålas av längtan att ägna varje minut av sin tid, varje gnista av sin kraft åt sina höga ideal. Vad var då naturligare än att de samlade partikamraterna begagnade sig av tillfället att uppkalla massorna till det heliga kriget mot kapprustningar och brodermord, att visa dem betydelsen av proletärerernas solidaritet och det upphöjda i det socialistiska fredsbudskapet.

Då icke från Sverige någon hade tillfälle att delta i detta möte, till vilket vi erhållit inbjudning, blevo vi uppmanade att sända dit ett skriftligt anförande för att uppläsa. I detta anförande berörde vi särskilt att konflikten mellan Norge och Sverige kunnat lösas utan att leda till krigsförklaring och att Sveriges socialister med stolthet alltid kunna minnas att de genom sina protester i hög grad bidragit till den fredliga lösningen.

Broschyrer.

Nöjeskultur av *Ellen Key*. (D. Y. G. Laboremus skriftserie VIII.)

A.-B. Framtidens förlag. Pris 25 öre.

Det är ett utmärkt litet häfte Ellen Key här bjuder oss. Ett sådant där häfte som ungdomen verkligen borde läsa och *beggrunda*. Det är icke nog med att resonera ungefär så här: »Vi kunna ungefär tänka oss vad Ellen Key menar med nöjeskultur», utan Ni skall också ha häftet i Er hand och eftertänka om icke just några av hennes råd här kan bli något för Er att tillämpa, i Er vänkrets, i Ert klubbiv. Det lilla häftet är också någonting för mödrarna att taga vara på. Det går ju icke att käxa för ungdomen att »så och så skall ni göra», men ett litet ord då och då och framför allt ett gott exempel genom att själv väl använda sina fristunder, kan uträtta mycket.

Inom alla klasser tillåter flertalet sig tomma nöjen. Men aldrig är detta så farligt som när det sker inom arbetarklassen. Ty visserligen är det för var *individ* inom varje klass lika ödesdigert, om han genom dåliga nöjen tar skada till sin själ. Men för det hela, för framtiden blir det mest ödesdigert, ifall det fjärde ståndet — som i sina händer har den närmaste framtidens uppgifter — tar en sådan skada. Arbetarklassen behöver med alla medel, även nöjets, stärka och förstora sina krafter för dessa uppgifter. Därför är det framför allt betydelsefullt om den knappa fritid arbetarna redan äga, och den rikligare, de hoppas vinna, förspilles på usla tidsfördriv eller om den brukas till verklig rekreation, till nyskapelse av kroppslig och själisk kraft.

Jämsides med klasskampen måste oavlåttligt kulturkampen pågå i och genom ungdomen, på vilken ansvaret vilar att göra det nya samhället bättre för alla än det gamla kunnat vara. Hos de yppersta inom den unga socialdemokratien lever redan ansvarskänslan ifråga om denna kulturkamp.

Men denna känsla måste med hundrafaldig agitationskraft utbredas även till flertalet. Först när var socialdemokrat var aftonfrågar sig om han under dagens lopp arbetat så, roat sig så, politiserat så, att han blivit dugligare, samvetsgrannare, andligt rikare, gladare — och han med ja kan besvara den frågan — då höjer sig den av internationalen åt alla lovade lyckan vid synranden. Måste däremot svaret bli nej, då har han jämt så mycket minskat sitt partis segerkraft som han själv den dagen sjunkit i värde.

(Ur »Nöjeskultur» av Ellen Key.)

Samhället och prostitutionen av Alma Sundquist. A.-B. Ljus' förlag. Pris 60 öre.

Förf. till denna broschyr har inom sin läkarepraktik vunnit personlig insikt i den samhällskräftskada, som prostitutionen är. Hon inleder broschyren med att påpeka, att prostitutionen från början har varit en av samhället beskyddad institution, men att man nu inom hela den civiliserade världen är överens om att den måste motarbetas.

»Av två orsaker», säger hon, »måste prostitutionen anses som ett samhällsont. Dels utgör den en ständigt flödande smittokälla för de s. k. smittosamma könssjukdomarna, dels medför den vådor för allmän ordning och säkerhet och för ett sunt familjelivs existensbetingelser.»

Sedan lämnar d:r Sundquist en beskrivning på vad prostitutionens reglementering innebär, som ju nu är viktigt att få klarhet i från sakkunnigt håll, då ju hela denna fråga med anledning av kommittébetänkandet därom skall uppantagligen nästa års riksdag. De klubbar, där prostitutionsfrågan upptages för diskussion, böra avgjort skaffa sig broschyren till handledning. Broschyren ger belysande exempel ur livet, vilka på ett utmärkt sätt ådagalägga den stora skuld, som den usla arbetsförtjänsten och dåliga hemförhållanden kunna hava till prostitutioneländet. I broschyren varnas även för de följder, som den av kommittén föreslagna lösdrivarelagen skulle hava.

A. L.

Att glida över i helyrkesprostitutionen går så oändligt mycket lättare än de flesta nybörjare på banan föreställa sig och därmed har en kvinna enligt kommittémajoritetens förslag kommit in i en ny klass av människor, de brottsliga.

Denna brottslighet har hon dock aldrig kunnat nå utan en direkt och intresserad medverkan från »oförvitliga» samhällsmedlemmars sida. Och häruti ligger dock en väsentlig skillnad mellan de helyrkesprostituerades antisociala levnadsätt och lösdriveriet, en skillnad som väl motiverar den åsikten, att för att motverka prostitutionen måste man inrikta sig mot de yttre orsakerna, den s. k. miljön, i ännu högre grad än i fråga om lösdriveriet.

(Ur »Samhället och prostitutionen» av Alma Sundquist.)

Vi vänta på dig!

(Ur Skrädderiarbetaren.)

Du arbetets förtryckta son och du mödornas nedböjda dotter, jag frågar dig:

— Är du vaken? — Har du fått upp ögonen för vad din plikt tillhör?

Kasta en provande och ej av förutfattade meningar fördunklad blick omkring dig, och du skall icke kunna undgå att vakna upp — andligt — ur din allt för långa ligkiltighets sömn.

Du behöver blott vilja för att kunna se, att de samhällslyten, med sitt elände, som dina vakna klassbröder och -systrar vilja få bort — och vilja fästa din uppmärksamhet på, icke äro enstaka undantagsfall, utan en fruktansvärd vanlighet, en nästan undantagslös regel, vars järnhårda bojor skola fjättra dig själv som slav och segertrofé vid de makthavandes triumfvagn, därest du icke i tid inser din våda, och som — märk det! — skola fjättra icke allenast dig själv, utan ännu hårdare dina kära efterkommande i ett ännu svårare elände, om du icke vill vakna.

Hur många exempel vill du ha på, att din arbetsgivare strävar efter att få just dig till ett så viljelöst redskap som möjligt i sin hand? Sådana exempel bör du ha sett så många, att du kunde gråta blod över alla orättfärdigheterna och över dig och dina klassfränders eländiga lott.

Du borde för länge sedan ha hört ropet i dina andligen sovande öron, att arbetareklassen måste taga sin sak i egna händer — att du — du själv — du som ser och läser dessa rader, måste taga dig an din egen och dina kamraters sak, därest du icke själv skall förgås med de andra. Antingen måste du se till, att få din och de andras sak fram till seger, till nöjaktig plats i samhället — en plats som är dig själv värdig som människa och likställd medborgare, eller också har du att låta dig nöja med den besegrades, rättslöses, den fågelfrie slavens tröstlösa ställning.

Det är din egen vilja och din egen kraft, på vilka ditt och dina efterkommandes öde hänger, och vill du icke själv, eller skulle du själv icke kunna taga dig an denna din egen sak, ja, då är du dömd — ohjälpligt, räddningslöst dömd till fortsatt trældom och undergång i samhällets nuvarande klasskamp, ty någon annan än du själv kan icke stå dig bi i din belägenhet — och vill det icke.

Du bör således finna, att det är på tid att du vaknar och gör dig en klar föreställning om ditt och din klass läge, men framförallt om din plikt.

Men ser du själv klart i denna din livsangelägenhet, så lägg därför icke armarna i kors och tro, att du uppfyllt all rättfärdighet, ty så är icke fallet.

Är du vaken och medveten om ditt

läge och din plikt, så måste du även handla genom att föra din egen och dina kamraters sak till seger.

Det är icke ens därmed nog.

Du bör se till att din kamrat också vaknar. Du bör ruska om hans sovande samvete den ena gången efter den andra och samla glödande kol på hans huvud, tills han vaknar av dess värme.

Är du med, så gör allt vad du kan — kan du mer, så går det också — för den gemensamma saken, och gå icke lättjefullt vid lasset, förmenande att kärran väl rullar framåt dig förutan. Det är ju ofta just ditt tag som behövs för att få fart i saken, och det är säkert din lättja och lojhet som gör, att arbetarefrågan ännu är i portlidret.

Och du, som går i slöhetens kappa, men ändå inser vad saken gäller, utan att vilja bekväma dig att överge likgiltighetens och tanklöshetens bekväma stig, huru länge skola vi vänta på dig? Tycker du icke ändå, att det nu är tid på att du axlar av dig de ljuva bojor, som likgiltighet och tanklöshet pålagt dig?

Har du vaknat, så verka! Ställ dig i ledet, i breschen ser du alltid män. Gör allt vad du kan för att väcka sovande kamrater! Fyll din plikt mot dig själv, din hustru och dina barn, som du icke bör ge trældom i arv! Det är din och kamraters insats i den pågående striden, som skall avgöra det nya släktets samhällsställning. Minns av egen erfarenhet, att ordet nåd knappast existerar i klassamhällets ordbok, och då det någon gång gives är det en ovärdig allmosa. Lägg på minnet, att det är en vaken, målmedveten slavklass, som kan diktera sina egna villkor i samhället utan att därför behöva vedergälla ont med ont.

Är du med, så skall tiden läka vad förhållandena sårat.

Men vi vänta på dig!

När vill du komma?

Orvar Vasser.

”Välgörenhet.”

Jag gick häromdagen upp i en elegant uppgång och läste på flera dörrar det meddelandet, att personen, vars visitkort lyste emot mig, var »medlem av föreningen för välgörenhetens ordnande». Ett stort och ädelt syfte! Som gör en varm om hjärtat och uppehåller tron på det goda här i livet! Men nere i nedersta våningen, vid hissen, mötte mig den upplysningen: »Hissen får ej begagnas av tjänstepersonalen och bud med varor».

Jag tillät mig denna litet ironiska reflektion: Finns det en särskild hiss i köksuppgången? Nej! Det skulle bara fattas, att en sådan inrättning anskaffades för dessa tröttkorda, i ur och skur löpande personer! Som kvarlämna en viss dunst efter sig, där de snudda förbi. De, som bära bördor, kunna gärna traska!

Ack, samhälle!

Gottfrid Kallstenius: Den döda.

Utanför vestibulen till det där huset stannar en bil. En dam i pelsverk och med rosiga kinder springer ur. Hon är lätt på foten, hon har inga bördor att lyfta. Hon ser ej, hur en varelse kryper intill väggen, där hon går fram. Ansiktet är blekt, ryggen är krokig. Hon släpar på något hon inte orkar bära. Hennes hållning är skygg. Hon har kommit in i galen uppgång.

Den pelsklädda damen sjunker med en suck av välbehag ner i hissen. Hon sluter ögonen, hon har rätt till det, och så stannar hissen framför den där dörren med visitkortet. Ett steg endast. Hon står framför dörren. Hennes ögon överfara med tillfredsställelse upplysningen: »Medlem av föreningen för välgörenhetens ordnande.»

»Ack, det är då skönt, då slipper man åtminstone tiggare!»

— — — Samhälle!

Ett trappsteg då och då för dem, som bära bördor. Det blir mycket att betala igen. En gång. När alla dessa värkande ryggar vilja räta ut sig. Det är så mycket, som kunde lindras, så mycken bitterhet, som kunde hämmas.

Detta något, man stöter ihop med varje dag — en skarp kant här och där, som kunde tagas bort, liksom ett och annat stickord i dagliga livet kunde undvikas.

Anna Lisa Hjorth.

Brutna eder...

— — — Så var det åter den gamla historien, han hade älskat henne och hon älskade honom. Hon väntade honom, varför kom han ej? Ville han henne ej något vidare, hade han tröttnat? Nej, sade hon sig, sådan var åt minstone inte han.

Hon beslöt att skriva till honom. Så kom han och ursäktade sig; det var så mycket arbete, sällskap m. m.

— Men vad var det egentligen du ville mig?

Då hon ängslig och försagd smög sig intill honom och förtrodde honom att hon väntade sig bliva mor, spratt han till och utbrast: »Det var då också själva...», men hejdade sig och fortsatte:

— Det är då för märkvärdigt, att får man fatt i en kvinna, som i någon mån kan tillfredsställa en, ja, så kan man vara viss att f-n strax är framme.

Hon såg på honom med ängslig, skyldig och förskrämd blick.

— Se då inte så förskräckt ut, kära du! Det här går väl över, du är varken den första eller den sista, sade han tröstande. Du säger upp din plats, innan någon märker något och reser. Alldeles barskrapad är du ju inte, och så lägger jag till det som fattas för barnets inlösning, och så blir det ju bra igen.

— Men du gifter dig väl med mig? framstötte hon.

— Vad! Hur tror du det skall kunna gå för sig? Jag har bara ett par tusen i lön, och du har ingenting, och det måste du medgiva, att det är mycket illa gjort av mannen att ingå äktenskap utan beräkning och tanke på hur han skall kunna försörja hustru och barn.

— Men två tusen räcker för oss att leva på. Du vet jag kan arbeta. Vad det skall bli roligt att arbeta för dig och vårt barn.

— Ja, det tror jag det, att det arbetet skall bli roligt för dig. Men vet du, att till och med ditt arbete kostar pengar?

Hon såg oförstående på honom, men så förstod hon.

— Ack! Gift dig ändå med mig, giv mig och vårt barn ditt namn! Jag skall sedan resa långt bort och skall själv försörja mig och vårt barn.

— Nej, vet du, nu är du för lustig. Vår svenska äktenskapslag är inte så avfattad, ser du. På oss män har man lagt en sele. Mannen skall försörja hustru och barn. Gör han inte det självmant, träder lagen i kraft. Ja, du förstår nog, att jag mycket väl vet, att du inte skulle begära ett öre av mig, fortsatte han ursäktande, då han uppmärksammade en blick, som han inte riktigt visste, hur han skulle tyda. — Men ser du, det brukas inte att en man gifter sig med en kvinna och så

Tiggaren.

När societeten frossar
vid överfyllda bord,
när gentlemannen blossar
havannan utsökt god,
när korpulente mannen vrider
sin kropp i överflöd,
då tiggarns mage svider
av brist på dagligt bröd.

När glaset muntert höjes
kring rikligt dukat bord,
när kyparns ryggrad böjes
för hög och bildad lord,
när pampen lyckan prövar
i viraspelet glatt,
då tiggarn hungrig strövar
i kuleu vinternatt.

När kungaborgen lyser
i festlig högtidsskrud
står tiggaren och fryser
och vädjar till sin gud.
När dundrande kanoner
för kungen ge salut,
då ges det ej pardon,
då köres tiggarn ut.

På gatan uti trasor
han måste ensam gå
med hungerns, köldens fador,
som ständigt tränga på.
Hans säng är hårda marken,
en sten hans huvudgård,
hans bön om bröd är sparken
så hård och fruktansvärd.

Hans ungdomsdag försvunnit
och krafterna med den,
där mödans svett förr runnit
syns spåren blott igen.
Den arm som fordom skapat
om än ett torftigt bröd
har se'n kirurgen kapat,
borttagit tiggarns stöd.

Nu slitna vandringsstaven
ej stöder tiggarn mer,
ty båda uti graven
som vänner firats ner.
Nu tiggarn slutat färden
bland nordens is och snö,
förnöjd han går ur världen
och skönt det känns att dö.

Gustav.

Ur "Naturvetenskapliga kåserier", del III.

Av Bengt Lidfors.

Ur Livets ursprung.

Så se vi oss då steg efter steg drivna till att med nej besvara frågan, om levande organismer i våra dagar uppstå ur livlös materie: så vitt vetenskaplig erfarenhet sträcker sig är detta ej fallet. Att det inom närliggande tid skulle lyckas vetenskapen att med konst framställa levande organismer är föga sannolikt. Återstår den tredje frågan, huruvida det finns skäl för det antagandet, att det på vår jord, under äldre perioder, har ägt rum en spontan nybildning av organismer ur livlös materie, alltså en uralstring i ordets egentliga mening.

Skulle det emellertid en gång lyckas framtidens vetenskap att förvandla livlös materie till levande, så får man dock ej tro att livets gåta därmed vore löst i dess helhet. Ty dels visar sig

låter henne fara vind för våg. En sådan man bryter samhället staven över, han är en pliktförgäten usling. Och du förstår, om jag gifte mig med dig, förstör jag alldeles min karriär, ty ser du, på den grundval som vårt samhälle är byggt gäller för var och en att se till, hur han bäst kan ställa för sig, om livet skall bli något så när dragligt. Detta är egentligen en naturlag, men den har ju den som allting annat sina nackdelar, offer måste bringas, den starkare lever av den svagare, men vägen står öppen för alla och det gäller bara vem som är starkast. Detta är utvecklingens starkaste drivkraft, den skapar starka målmedvetna män, som känna sin plikt och sitt ansvar, som gå i striden med en öppen blick, ty de veta vad striden gäller. — —

— Men, som jag redan sagt, du reser och jag skall göra vad jag kan för dig. Och när allt är över, kunna vi ju träffas igen — och du skall få se hur trevligt det blir.

— Men — jag reser inte; jag stannar och jag skall säga för vem som vill höra, att du är far till mitt barn.

— Såå, skall du säga det, börjar du visa humör? Behöver jag säga dig, att med det vinner ingen kvinna något och absolut ingen i din ställning. Du skall inte tro, det är för min skull du behöver resa. Du borde förstå och veta, att en kvinna som är ensam, som får ett barn och som säger: Han är far till mitt barn — ja, man ler och rycker medlidsamt på axlarna. Därvid är man van och vem som är far, ja, det återstår att bevisa. Nej, var nu förständig och glöm ej att du har plikter mot dig själv — låt ej känslan ta överhand. — — —

Så föddes barnet och hon var glad att det var en flicka. Hon arbetade och

snart kunde hon motse morgondagen utan för stora bekymmer och hennes glädje var barnet.

* * *

Och han? Ja, han var vad vi kalla en aktningvärd man, spelade och drack måttligt, gick till kvinnor ibland, arbetade på sin karriär, tjänade sitt land genom att tala och rösta med de av lyckan gynnade, talade om äktenskapets nackdelar och sjöng frihetens lov, men friade till ett par rika flickor, såg kvinnans tillkomst och varande inkom för mannens del och kunde av den anledningen ej fördraga hennes fel och svagheter, och kände han sig mycket upphöjd, då han häri talade, citerande sådana auktoriteter på området som Moses, Paulus, Muhammed, Strindberg, Nietzsche m. fl. Men ändå var han inte nöjd, och allt oftare trängde sig den frågan in på honom: Vad var egentligen meningen med livet? — Vid sådana tillfällen tänkte han på henne och barnet. Det kom över honom en längtan efter ro och vila, efter någon som förstod, som kände och deltog med honom, och allt mer grep honom lusten att uppsöka henne och barnet.

— Det var då själva den, vad hon såg stolt och målmedveten ut! tänkte han och hans uppträdande gick ner några grader i säkerhet.

— Men du tycks ha det bra här, du, du bor trevligt här. Han visste ej vad han skulle säga.

En flicka på en tio à elva år kom inspringande i något ärende, gjorde för honom en nix och så bar det iväg igen.

— Det var — var det inte vårt barn? frågade han.

— Du menar mitt barn.

— Var lagom stursk du över att du får äta-dig mätt.

— Jaså, säger du det? Du borde dock förstå och veta, att en kvinna som är ensam, som får ett barn, som säger: Han är far till mitt barn — ja, man ler, man rycker medlidsamt på axlarna, därvid är man van. Vem som är far, ja, det återstår att bevisa.

— Det där var väl något jag sade vid ett för dig minnesvärt tillfälle, och nu menar du det kan vara tid jag får det igen. Men du tror väl aldrig, att du har en ångrande syndare framför dig — till och med bibeln är så mänsklig, att där straff uteblir, är ångern överflödigt. Själva konung David ångrade ej sin svarta mordgärning förrän straffet hängde över hans huvud och märk väl — han behöll Batseba och hon tycks sig väl bekomma, och vare det långt ifrån mig att döma henne, kvinnan är nu en gång sådan.

— Men du glömmer en sak, lika för en Batseba, en David — hon eller han må ångra eller icke — att varje handling bär straff eller belöning i sig själv och att samtidigt med handlingens verkställande sätts de krafter i verksamhet, som äro med handlingen förenade och årtusenden kunna svinna hän, innan resultatet visar sig. Men lika så visst som att detta står orubbligt fast, står denna sanning, visande oss vägen, trotsande alla individualiteter, all beräknande egoism, att den som vill livet, måste ställa sig livets lagar till efterrättelse, den som vill kärleken måste hörsamma kärlekens bud och ej gör vår trohet, livets och kärlekens trohet, om intet.

— Och icke gör mannens otrohet en liten älskande kvinnas trohet om intet,

även den livlösa materien vid närmare analys vara en ganska mystisk substans och något helt annat än den tröga, rumfyllande massa, för vilken man vanligen håller den, dels har det i hela denna framställning hittills endast varit tal om den sida av livet, som vi kunna uppfatta med våra yttre sinnen och som vi kalla det fysiska livet, medan däremot det psykiska livet (själslivet) med avsikt lämnats ur räkningen. Att upptaga dessa frågor till behandling skulle emellertid föra oss bort från den exakta naturforskningens och in på psykologiens och filosofiens domäner, vilket vore tämligen omotiverat i en framställning, som endast vill visa, hur våra dagars naturvetenskap ställer sig till den vanskliga frågan om livets ursprung.

Ur Växternas känsel.

I själva verket är det numera ett fastslaget faktum, att växterna, såväl de högre som de lägre, äga ett ganska rikt utvecklat sinnesliv, som sätter dem i stånd att genom bestämda rörelser orientera sig gentemot belysnin-

gen, jordens fuktighet och syregashalt. värmestrålning o. s. v. Att det oaktat en så skarpsynt forskare som Linné fullkomligt fränkande växterna förnimmelser och sinnesliv överhuvud, torde dels ha berott på inflytande från Aristoteles, dels och kanske i ännu högre grad därpå, att de högre växternas rörelser i regeln försiggå i ett mycket långsamt tempo. Klängenas rappa rörelser bilda härvid ett tämligen enastående undantag, i stort sett torde man kunna säga, att en stängel, som t. ex. på grund av ensidig belysning utför en krökning, rör sig med en hastighet, som ligger mellan tim- och minutvisarens. Denna långsamhet beror i sin ordning därpå, att de högre växternas rörelser mestadels äro s. k. tillväxtrörelser, d. v. s. krökningrörelser, som komma till stånd därigenom att ett växande organ ökar eller minskar tillväxthastigheten utefter den ena flanken, varigenom det uppstår en krökning åt ett visst håll. I sådana fall, där rörelsemekanismen är en annan, såsom t. ex. hos sensitivan, kunna också de retbara bladskaffter utföra sina rörelser med en förvånande

snabbhet — förvånande därför att den mera erinrar om djurens rörelser än om växternas.

Ur Alkohol och ädelfett.

Vad sker, rent fysiologiskt sett, när en person berusar sig? Beror den livlighet i tal och handling, som måttliga alkoholdoser i regeln medföra, på en faktiskt stegrad livsverksamhet eller därpå, att vissa hämmande moment blivit förlamade genom alkoholens inverkan? Är den medvetlöshet, som karakteriserar rusets yttersta stadium, närmast att jämföra med den naturliga sömnen, eller är ruset, som andra påstå, ett temporärt självmord?

Förslag till diskussionsämne vid klubbmöten.

Lagen om äktenskaps ingående och upplösning: vilka brister som vidlåda den nu gällande lagen, vilka brister som kunna vidlåda den föreslagna och vilka ändringar som äro att föreslå.

Artiklarna av advokat Stjernstedt mars—juni kunna tjäna till god ledning.

vill du säga. Jag må gärna erkänna det, jag har saknat dig mycket, hur mycket vet jag först nu. Man går omkring och är vid misshumör, något fattas, man längtar, man vet inte efter vad — livet blir innehållslöst. — — —

— Varför drar du dig tillbaka, tror du inte jag vet, att du har mig kär? Oss emellan må alla onödiga omständigheter fara. Vi känna varandra.

— Nej, vi känna ej varandra — och väl hade du gjort mot dig själv, om du aldrig kommit.

På sin promenad dagen därpå mötte han flickan, "min lilla flicka" kallade han henne i sina tankar. Hon var en käck, pigg, vacker flicka, och han såg med nöje att hon var lik honom.

Han frågade, om hon ville göra honom sällskap. Jo, det ville hon. Han fick henne att tala om modern och hemmet. Men det kom över honom en croande dov känsla, där han satt och lyssnade på barnet, det var som att stå utanför, där han trodde sig ha full rätt till inträde.

Så sade han något om hennes far.

— Min far, det har jag ingen. Min far ville inte vara min far, sade flickan öppet och trohjärtat.

— Vem har sagt det? frågade han.

— Det har mor sagt. Tant har ett litet barn, men lille Karls far ville inte vara hans far — och mor säger att lille Karls far har brutit sin ed.

— Vilken ed menar du?

— Eden till livet självt.

— Vad innebär den eden?

— Vet inte du det? Jag skall älska och vara trogen. Mor säger att en mor som ej vill vara sitt lilla barns mor, är fallen långt under djuren, de fullgöra sin bestämmelse och det krav livet ställer på dem, men en otrogen kvinna har brutit sin ed och skapelsen

vet intet föraktligare och förkastligare än en onaturlig mor. Innan tant fick sin lille gosse var hon så ledsen, att hon sade, hon skulle döda sig. Men mor blev så ond. Mor sade att hon var ej värd att leva och absolut ej värdig att vara mor. Vilja vi leva, måste vi ställa oss livets lagar till efterrättelse, och då vi uppfylla dem äro de en aldrig sinande källa av glädje och frihet. Ett moderskap fullgjort av tvång giver dig ingen del i ditt barn — först då är barnet ditt, då plikter och rättigheter äro din högsta lycka. En far och mor som fullgöra sina förpliktelser av tvång, äro fångar och deras barn förtvina i den orena fängelseluften.

Men tant sade, att det där nog lät mycket vackert och bra, men verkligheten tog sig annorlunda ut.

Mor sade, att det blir verklighet det som vi göra till verklighet. Det fanns en tid, då häxor voro en verklighet, och så verkliga voro de, att man både dränkte och brände dem, en verklighet byggd på fanatism, uppdiktade onaturliga idéer, understödda av det beräknande småsinnet, se där grunden. Därför, när du skapar din verklighet, se till vad grund du bygger på.

— Har farbror ont i bröstet? Tant brukade sucka, stöna och gråta, innan hon fick sin lille gosse. Hon sade det gjorde ont i bröstet, men det var för att hennes konung brutit eden till livet självt.

— Skulle hennes konung ha brutit sin ed? Vad menar du?

— Vet inte du det? — Mor säger, att en gång när jag blir stor kommer det en man. Honom går jag till mötes. Vi älska varandra mycket och äro varandra trogna som livet självt och så komma vi varandra nära och då förnya vi

orden till livet självt och så blir han min konung...

— Förnyar ni eden — har ni förut avlagt eden?

— Javisst — intet litet barn kommer till jorden utan att det avlagt eden.

— Men om din konung bröte sin ed, som tants konung gjort, du skulle älska honom ändå — skulle du inte det?

— Nej, jag skulle ej älska honom — troheten kan ej älska otroheten, livet ej älska döden. Vi kvinnor älska blott det som är starkt och trofast som livet självt. Men jag skulle ha medlidande med honom. Mor säger att medlidande är ett surrogat, något som vi få genom lidandet i stället för den stora kärleken och som sedan hjälper oss att vara trogna våra plikter. Då vi älska, finns bara kärlek, frihet och lycka, då vi ej mer kunna älska blir det plikter och rättigheter, och då hjälper oss medlidandet, förlåtelsen och godheten att vara trogna. Mången kvinna säger man tar fel på medlidandet och kärleken. Det är ett mycket stort misstag och gör att mycket oäkta får passera som äkta och vållar mycket lidande. Ser du farbror, medlidandet, förlåtelsen och godheten försvinna, men kärleken och troheten förbliva.

Han mindes hur han en afton på teatern, då Faust spelats och han och en hans vän samtalat om Margareta, han då hade sagt: Alltid spelar kvinnan i kärleken den eländigas roll både i livet och på scenen, alltid en lekboll i ödets hand, alltid tigger hon om nåd och förbarmande, aldrig finns hos henne något starkt, beslutsamt och målmedvetet, ständigt bjuder hon ut sig till föraktet och medlidandet. — —

Hilda Larsson.

Till kvinnorna!

Från en kvinna i Norrbotten.

Varför böra kvinnorna organisera sig?

För att besvara den frågan måste man förstå de djupare orsakerna till kvinnörelsen. Den får icke betraktas som en nyck eller tillfällig idé, man måste se den i dess historiska sammanhang med kvinnans ställning i samhället. Kvinnornas liv har under tidernas lopp varit som en lång mörk natt och ur vilken hon nu vaknat till självtänkande.

De kvinnor, som därvid kommit till insikt om sin egen ställning i samhället och de orättvisa samhällsförhållanden som i övrigt existera och besjålas av känslan att ett bättre, ädlare och sundare samhälle måste framskapas, de sluta sig till socialdemokratins höga och ädla mål.

För dem blir det en nödvändighet att väcka och organisera kvinnorna och samla dem till upplysning om socialismens idéer och fostra dem till målmedvetna medborgarnor.

Socialismen vill göra kvinnan till mannens jämlike. Ingenting i världen kan så genomgripande rädda kvinnorna, lyfta och höja dem ur den gråa vardagligheten till ädlare tankar och gärningar som socialismens idéer.

Detta är det arbetarekvinna måste lära sig inse, och var kan det bättre ske än i deras egen organisation, i den socialdemokratiska kvinnoklubben?

Männen, våra socialdemokratiska män, måste även inse detta och icke i denna fråga vara fångna i den konservativa anda, som ser något obehövt och ändamålslost i kvinnans frigörelsearbete och föreningssträvanden.

Kom ihåg, arbetets män och kvinnor, att det samhälle vi önska aldrig kan genomföras förrän vi alla äro samlade till ett mäktigt politiskt parti och väl skolade och upplysta socialdemokrater. Till detta fordras ett intensivt upplysningsarbete och arbetets män måste

allt mer och mer kraftigt bisträcka arbetarkvinnorna i deras organisations- och upplysningssträvanden.

Vilka äro de som skola dana framtidens socialister och målmedvetna arbetare? Är det icke i främsta rummet kvinnorna och mödrarna? De böra även stå vid sidan av mannen, icke som en oorganiserad konkurrensöpp och strejkbrytaremateriel eller fördummad slavinneklass, utan som en organiserad befriad och värdig jämlike, socialt och politiskt intresserad, målmedveten och upplyst. Kvinnor, sluten upp i de fackliga och politiska organisationerna!

Kämpa för socialismens idéer!

A t e r g r a m.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Erån Blekinge.

Blekinge socialdemokratiska kvinnoklubbar avhöllo kamratmöte söndagen den 26 april å templarlokalen i Karlshamn. Mötet var besökt av ett 40-tal medlemmar från klubbarna i Ronneby, Siggarp och Karlshamn. Mötesdeltagarna hälsades välkomna av Karlshamnsklubbens ordf. Sofia Nilsson.

Till mötets ordf. valdes fru Ljungström, Siggarp, och till sekr. och referent Bernhardina Bengtsson, Karlshamn.

Till diskussion upptogs frågan "Övergivna mödrars ställning i samhället", vilken inleddes av Bernhardina Bengtsson. Tal. påpekade de orättvisor, som begås mot de övergivna mödrarna från en hel del mäns sida och även samhället i sin helhet behandlar dessa kvinnor s. a. s. styvmoderligt. Vidrörde något de motioner, som under de senare åren framlagts i riksdagen i syfte att få det bättre ställt i detta avseende samt trodde att ju mer socialdemokratien vinner fotfäste skola sådana missförhållanden — såväl de här åsyftade som många andra — bli utplånade.

Flera talare hade därefter ordet, och alla voro ense om att vi böra först och främst med stränghet hålla efter de män, vilka äro nog lumpna att försumma sin plikt mot kvinnorna som mödrar. Denna frågas ställning i våra grannländer berördes, likaså den otillräckliga moderskapsförsäkringen. Det må

från kvinnorna höjas ett härskri om rättvisa, så starkt, att det må väcka till besinning även de för denna sak likgiltiga.

Följande resolution antogs:

"Enär de övergivna mödrarna fortfarande behandlas efter godtycke av samhället och deras ställning är fullkomligt skyddslös, i all synnerhet som männen undandra sig allt ansvar för moder och barn,

uttalar mötet önskvärdenheten av att såväl moderskapsförsäkring som barnpensionering snarast och på ett effektivt sätt måtte lösas."

Andra diskussionsfrågan lydde: "Vad är orsaken till att arbetarekvinna ställer sig slö och likgiltig för vår rörelse?" Denna fråga inleddes av fru Ljungström, vilken sade sig häpna över de svar man många gånger får, då man agiterar för tillslutning till kvinnoklubbarna. En del kvinnor tro att klubbarna vilja ha bort religion och präster, andra — de gifta — få inte tillhöra klubben för sina män, och åter andra säga sig inte ha någon tid över för föreningsarbete. Detta är orsaken varför vi ha så svårt att vinna medlemmar, men som dessa orsaker ha sin rot i okunnighet om vår rörelse, måste de arbetas bort, och härtill fordras upplysning och agitation. De talare, vilka yttrade sig i denna fråga, underströko inledarens mening, att det fordras agitation och upplysning, ja, hela floder av upplysning, och häri hoppas vi att även våra manliga kamrater äro oss behjälpliga. Vi böra också söka göra våra klubbmöten så trevliga och innehållsrika som möjligt, skydda och värna våra föreningar, tillbakavisa sladder och illvilja samt med alla krafter arbeta för vår tidning Morgonbris' spridning.

Beslöts att diskussionen skulle utgöra svar på frågan.

Tredje frågan: "Är den skolundervisning, som bibringas våra barn, tillfredsställande?" inleddes även av fru Ljungström. Tal. fann skolundervisningen för våra barn långt ifrån tillfredsställande. Kristendomsundervisningen bör inskränkas och undervisning i hygien, samhällslära o. d. bör komma i stället. Under diskussionen framhölls att kompetenta lärarekrafter böra anskaffas samt ej för stor barnskara för varje lärare tillåtas. Undervisningen bör läggas så, att arbetarebarnen kunna bli i tillfälle att tillgodogöra sig mesta möjliga mått av kunskaper, likaväl som rike-mans barn.

ARTHUR BALLIN, Kappfabrik en gros.

STOCKHOLM, MÄLARTORGET 13, 2 TR.

För Stockholm försäljning av

DAM-KAPPOR & DAMKOSTYMER

i *minut* till bestämda **fabrikpriser.**

Måttbeställningar utföras förstklassigt & *billigt.*

Ständigt lager av *Sorgkostymer & Kappor.*

OBS! Ingen butikslokal för inbesparandet av de dyra lokalhyrorna. Mitt för grön och röd spår-vagnslinjes hållplats Mälartorget — Skönfeldts gränd.

ARTHUR BALLIN, KAPPFABRIK.

Ingen tvättdag utan

de moderna förbättringarne, vilka borttagit all motvilja för sådana dagar. Till dessa förbättringar hör framför allt Universal-Tvättpulvret »Solidar». Dagen före tvättdagen upplöser man medelst omröring ett litet paket Tvätt-Extrakt »Solidar» i litet kokande vatten, tillsätter denna lösning 30—40 liter varmt vatten och uppmjukar tvätten däri. Följande dag uppvärmer man denna lösning, vrider ur tvätten, kokar densamma i en ny lösning och låter den sedan gå genom maskinen, eller också tvättar man densamma för hand.

"SOLIDAR"-

TVÄTT är vit, fin, utan fläckar och får aldrig en gul anstrykning eller en oangenäm lukt. Att tvätta med Solidar är angenämt, skonar händerna, krafterna och tvätten.

Solidar försäljes överallt.
 $\frac{1}{2}$ Originalpaket 30 öre;
 $\frac{1}{2}$ Originalpaket 15 öre.

SOLIDAR

Mötet antog följande uttalande:

”Då undervisningen i våra folkskolor många gånger är så underhållig, att barnen vid avslutad skolgång knappast kunna skriva sina namn och då för stor vikt fästes vid kristendomsundervisningen, vilken barnen i alla fall vid så unga år icke kunna tillgodogöra sig, och då på grund härav för liten tid ägnas åt undervisning i svenska språket, hygien och allmänna moraliska och juridiska lagar, och då småskollärarinnor ofta tillåtas undervisa i folkskolans klasser, uttalar mötet sin energiska fordran för såväl reformer som kvalificerade lärarekrafter.”

Nästa fråga på dagordningen var ”Den i sommar stundande kvinnokongressen”. En av de viktigaste frågorna vid denna kongress blir säkert den bordlagda frågan om bildandet av ett kvinnoförbund. Från V. U. hade

anlänt cirkulär, vari V. U. av flera anledningar icke kan förorda ett förbunds bildande, men föreslår i stället att en kvinnoorganisation, med stöd från Soc.-dem. partiet, bildas, och för denna skall väljas en centralstyrelse, som skall leda och övervaka rörelsen, och till denna styrelse skall klubbarna bli rapportskyldiga.

Mötet uttalade sig för att, oaktat vårt förra kamratmöte beslöt att arbeta för att ett förbund borde bildas, likväl för sin del godkänna det av V. U. nu framlämnade förslaget till organisationsform, i den tron, att detta förslag, om det vinner kongressens bifall, skall bli till nytta och gagn för hela kvinno-rörelsen.

En kommitté, bestående av frkn Rebecka Svensson, Ronneby, fru Emmy Johansson, Siggarp, och Bernhardina Bengtsson, Karls-

hamn, valdes, med uppdrag att ordna och leda agitationen inom Blekinge. Beslöts vidare att avhålla nästa kamratmöte i Siggarp å tid som agitationskommittén får bestämma. Efter det enskilda mötet, vilket präglats av intresse och livlighet, voro mötesdeltagarnas manliga anhöriga inbjudna. Middag serverades vid 5-tiden och därefter samkväm med servering av kaffe, sång och uppläsning på vers och prosa. Till sist utbringades ett fyrfaldigt leve för den soc.-dem. kvinnorörelsen och mötesdeltagarna afskildes, för att resa var och en till sin ort, nöjda och belättna med sin dag, och helt säkert med föresats att i dagliga livet utnyttja och omsätta de tankar och lärdomar vårt tredje kamratmöte givit oss.

B. B.

Julinumret

av Morgonbris utkommer till midsommar.

Rekvirera i tid!

En arbetarhustru

borde icke köpa annan symaskin än

Solidar-Symaskinen,

som är den yppersta i handeln, av största fullkomning och ger största valuta. Vi bjuda fullaste garanti för att de med vårt firmamärke försedda maskinerna äro ett fabrikat, som på teknikens nuvarande ståndpunkt är det högsta som kan uppnås och överträffas icke av något annat fabrikat. Särskilt förmånliga betalningsvillkor.

Symaskinsaffären SOLIDAR,
Vasagatan 52, STOCKHOLM.

Vasas försäkringstagare äro samtidigt liv-, sjuk- och olycksfallsförsäkrade.

Vasas försäkringsprinciper äro praktiska och moderna.

Vasa har agenter landet runt.

Vasa antager kvinnliga agenter inom alla samhällsklasser.

Soc.-dem. kvinnornas samorganisations

i Sthlm styrelse sammanträder 3:dje fredagen i varje månad kl. 7 e. m. & Bryggeriarb.-förb. exp., Barnhusgatan 14. Ordf. och korresp. fru A. Frösell, Upplandsg. 47, 4 tr. Allm. tel. 286 58. Kassörskan träffas för uppörd tredje fredagen kl. 7 e. m. första måraden i kvartal & Bryggeriarb.-förb. exp.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.) avhåller ordinarie möte 1:sta måndagen i varje månad kl. 8 e. m.

Obs! Lokal i P-salen, Folkets Hus.
Styrelsen.

Kiruna soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möten 1:sta och 3:dje måndagen i varje månad i Folkets Hus' lilla sal kl. 8,80 e. m.
Styrelsen.

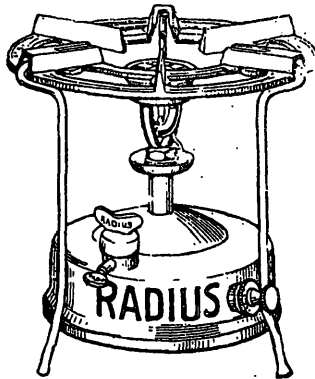
Hälsingborgs soc.-dem. kvinnoklubb avhåller möte 1:sta och 3:dje måndagen i månaden i Folkets Hus' F-sal kl. 8 e. m. Sjukassan har uppörd andra mötet i månaden.
Styrelsen.

Beakta MORGONBRIS' annonser!

Arbetarebanken

Kornhamnstorg 61.

Fondavdelningen: Förmedlar köp & försäljning av aktier.

med patenterad tändanordning,
är numera marknadens förnämsta
fotogen-gas-kök.

Finnes i varje välsorterad järn- & bosättningsaffär,
ävensom i kooperativa affärer.

RADIUS-KÖKENS detaljer passa till andra
fotogen-gas-kök.

Prova vår nya patenterade *tystbrännare*, som äntligen
löst droblemet för denna typ av brännare!

Aktiebolaget RADIUS, Stockholm.

Aktiebolaget

Stockholms Folkbank

Huvudkontoret: Klarabergsgatan 23.
Kommendörsgatan 25.

Avdeln.-kontor: Upplandsgatan 15.
Fleminggatan 59 B.
Lidingö Villastad.

Depositions-Ränta } 4 1/2 proc.
Kapitalräkn.-Ränta }

Sparkasse-Ränta 4 1/2 proc.

Kassafack från kr. 5 pr år.

Sv. Livränteförsäkringsbolaget

Framtiden

Livränteförsäkring.

Folkförsäkring.

Livförsäkring.

Ny försäkringssumma 1913 över
12 millioner kr.

Kvinnan motarbetar sitt eget bästa

när hon avråder mannen att teckna försäkring & sitt eget eller bägge makarnas liv. På grund av mindre dödlighet ha kvinnor lägre premier i **DE FÖRENADE**. Premiefrielse vid sjukdom och olycksfall m. fl. förmåner.

**ALLMÄNNA
PENSIONS-FÖRSÄKRINGS-
BOLAGET**

meddelar

**Lifförsäkring
af alla slag.**

Lifförsäkringsbestånd:
Cirka 46,340,000 kr.

Fonder:
Cirka 6 milj. kr.

Gellivare soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte 1:sta och 3:dje måndagen varje månad kl. 4 e. m. Lokal: Nya Folkets Hus.
Styrelsen.

Malmbergets soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte andra och sista måndagen i varje månad. Nya medlemmar hälsas välkomna.
Styrelsen.